evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Typografie

10. Vyrovnávání verzálek

Vytvořila:
Ivana Michálková
Vytvořeno dne: 21. 12. 2012

www.isspolygr.cz

Škola	Integrovaná střední škola polygrafická, Brno, Šmahova 110
Ročník	1. ročník (SOŠ, SOU)
Název projektu	Interaktivní metody zdokonalující proces edukace na ISŠP
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0538
Číslo a název šablony	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Autor	Ivana Michálková
Tématická oblast	Typografie
Název DUM	Vyrovnávání verzálek
Pořadová číslo DUM	10
Kód DUM	VY_32_INOVACE_10_OV_MI
Datum vytvoření	21. 12. 2012
Anotace	Dokument obsahuje vysvětlení, jak se upravuje sazba z velkých písmen

Pokud není uvedeno jinak, je uvedený materiál z vlastních zdrojů autora.

Verzálky (neboli písmena velké abecedy) mají kolem sebe různé optické světlo, takže vysazené vedle sebe bez prostrčení působí na otisku neesteticky a nestejné světlo mezi nimi zhoršuje jejich čitelnost. Proto se u sazby z verzálek musí vždy vyrovnávat optická světlost mezi jednotlivými písmeny na stejnou vzdálenost.

Pokud má být verzálková řádka ještě prostrkána, je nutné verzálky nejdřívě vyrovnat a potom jednotně prostrkat. Úměrně vyrovnání se zvětšují i mezislovní mezery.

Určitým vodítkem pro vyrovnání verzálek je jejich rozdělení do skupin s přibližně stejnou světlostí. Za základ se bere spojení sousedních liter s největším odstupem, jemuž se přizpůsobuje celá řádka.

Vyrovnávání písmových skupin

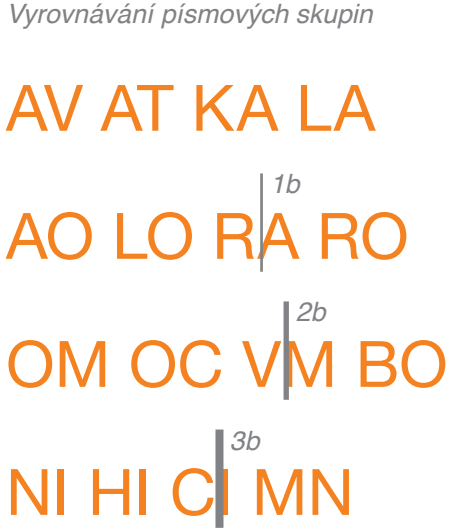

Vyrovnání určuje, laicky řečeno, vzdálenosti jednotlivých písmen a slov od sebe. K tomu, aby řádka textu vypadala hezky — bez nepřiměřených mezer mezi jednotlivými písmeny a dobře se četla — je nutné, aby písmo obsahovalo tzv. *kerningové informace*.

V digitálním písmu pak hovoříme především o tzv. *Par-Wise Kerningu*, jenž určuje vyrovnání párů problémových znaků — těch, které se jeví příliš daleko nebo příliš blízko k sobě (nejčastěji RN, VA, TA, ale i stovek dalších). Kvalitní typografické písmo musí kerningové informace obsahovat, nicméně ne každý software umí tato data z písmového souboru vytáhnout. Dobrá sazba totiž závisí nejen na dodržení typografických pravidel, ale nemalou měrou též na kvalitním vyrovnání jednotlivých znaků. Minusky většinou vypadají v menších stupních dobře, verzálky se vyrovnávají téměř vždy.

Vyskytuje-li se vedle sebe v nadpisu několik nesourodě prostrkaných slov, je potřeba přijít k náročnému ručnímu prostrkání. InDesign používá licencovaný algoritmus německé písmolijny URW, který se nazývá optické vyrovnání a vyrovnává znaky na základě jejich grafického obrazu.

Klasický problém představuje verzálkami psané slovo VLTAVA. Vzdálenostem mezi písmeny se někdy říká rozpaly nebo prostrkání. Vyšší hodnota prostrkání určuje volnější sazbu, nižší hodnoty těsnou sazbu. Nejdůležitějším, ale také nejnáročnějším úkolem, je dodržení hezkých rozpalů u nadpisů, plakátů, pozvánek a dalších akcidencí, do hry však vstupuje subjektivní hledisko a výtvarný cit.

V dnešní době existuje natolik kvalitní software, že nutnost ručního zásahu do prostrkání se omezuje spíše na několik případů. Tuto znalost však považuji za jednu z nejdůležitějších v oblasti akcidenční sazby vůbec.

VLTAVA

bez zapnutého kerningu

VLTAVA

vyrovnané slovo, které již působí kompaktnějším dojmem

Kontrolní otázky:

1. Proč se verzálky musí tzv. vyrovnávat?

2. Vyrovnávání verzálek u digitálního písma.

Zdroje:

Ing. POP Pavel, FLÉGER Jindřich, POP Vladimír. Sazba1: Ruční sazba. Vydání druhé. Praha: SPN, 1989. 185 stran. ISBN 85-30-44/2.